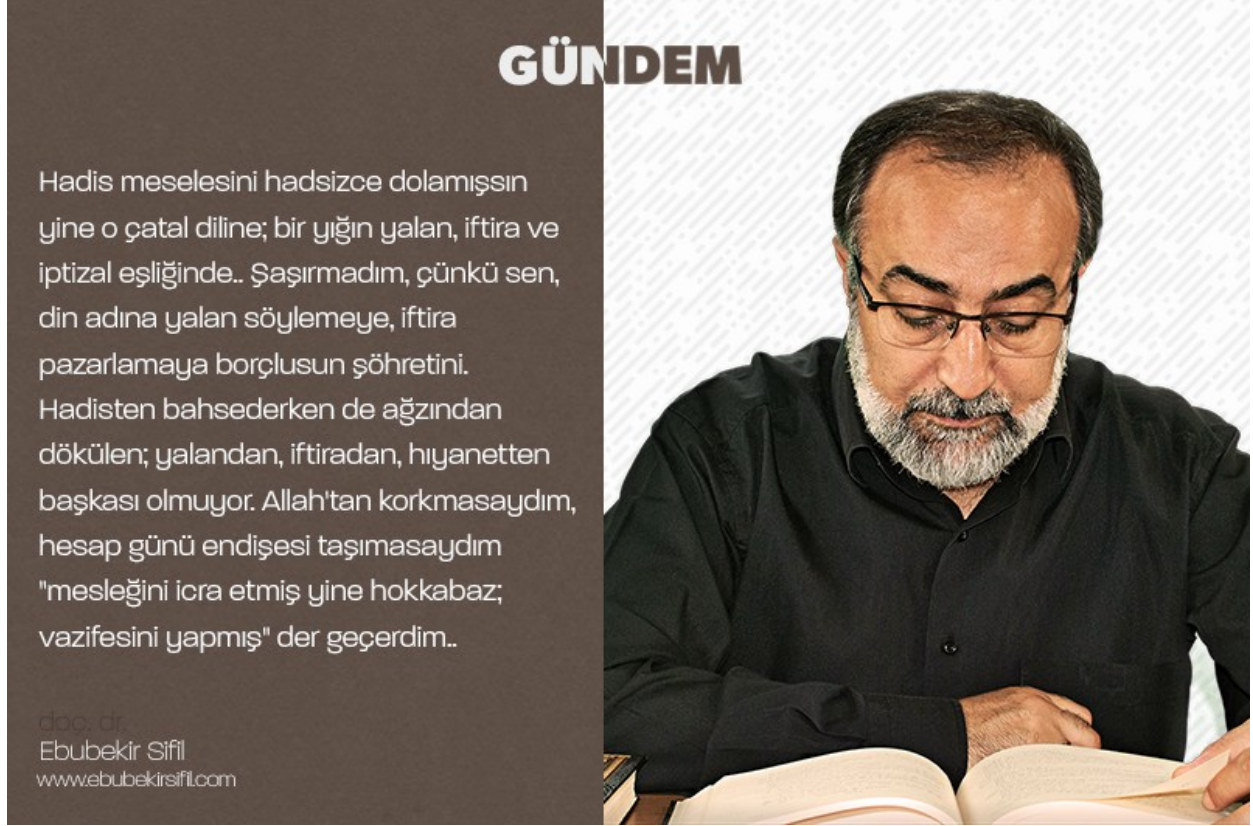

Mustafa İslamoğlu Patentli Yalanlar Serisi Güncellenmiş!

ateistlerecevap.org/2018/07/mustafa-islamoglu-patentli-yalanlar-serisi-guncellenmis.html

by Ateistlere Cevap -

July 31, 2018

GÜNDEM

Hadis meselesini hadsizce dolamışsın yine o çatal diline; bir yığın yalan, iftira ve iptizal eşliğinde.. Şaşırmadım, çünkü sen, din adına yalan söylemeye, iftira pazarlamaya borçlusun şöhretini. Hadisten bahsederken de ağzından dökülen; yalandan, iftiradan, hıyanetten başkası olmuyor. Allah'tan korkmasaydım, hesap günü endişesi taşımasaydım "mesleğini icra etmiş yine hokkabaz; vazifesini yapmış" der geçerdim..

ebubekir sifil
Ebubekir Sifil
www.ebubekirsifil.com

Bir gün biri hokkabazlığın tarihini yazacak olursa, hiç şüphem yok seni "tarihin en usta hokkabazları" listesinin başına koyacaktır! Gelmiş geçmiş hokkabazların hiç birisi, cehaleti bilgi, yalanı hakikat diye pazarlamada senin yanına bile yaklaşamaz...

(Bu yazının PDF nüshasını indirebilirsiniz. İndirmek için buraya tıklayınız.)

Hayatın yalan senin; söylediklerin, yazdıkların, anlattıkların, jestlerin, mimiklerin... Utanma hissinden mahrum bırakılmış bir insandan beklenebilecek her anormallik sende; hem de "dip" seviyesinde.. Görmeyi bilenler için "ibretlik"sin!

Hadis meselesini hadsizce dolamışsın yine o çatal diline; bir yığın yalan, iftira ve iptizal eşliğinde.. Şaşırmadım, çünkü sen, din adına yalan söylemeye, iftira pazarlamaya borçlusun şöhretini. Hadisten bahsederken de ağzından dökülen; yalandan, iftiradan, hıyanetten başkası olmuyor. Allah'tan korkmasaydım, hesap günü endişesi taşımasaydım "mesleğini icra etmiş yine hokkabaz; vazifesini yapmış" der geçerdim..

Burada yeni haberdar olduğum herzelerine cevap verecek olmam, seni ciddiye aldığımı göstermiyor tabii ki; sen benim nazarımda bir hokkabazdan bir gram fazlası değilsin. Birkaç dakikalık konuşmaya[1] onca yalanı sığdırmak ancak senin gibi profesyonel bir hokkabazın harcı olabilirdi.. İşte bu tiyatral yeteneğine aldanarak yalanlarını hakikat, zavallılığını marifet zannedebilecek insanlar arasında belki senin gerçek yüzünü gören birileri olur, bütün meselem bu!..

İğrenç yalanlarını aynı sırayla suratına çarpayım:

I.

Hadislerin uzun yolculuklarla (rıhle) toplanıp kitaplara kaydedildiğini inkâr sadedinde F. Sezgin hocanın *Buhârî'nin Kaynakları*'nı referans gösteriyorsun. Gösteriye başladığın ilk dakikada sirkatini söylüyorsun aslında! Zira

1. İmam el-Buhârî'nin hadis toplamak için rıhle yapmadığını, *Sahîh*'ini, kendisinden önce oluşturulmuş yazılı kaynaklardan istifadeyle, "masa başı faaliyeti"yle oluşturduğunu söylemek için elde mevcut *Sahîh-i Buhârî* nüshalarına dayanmaktan başka yol yoktur. Senin çapın böyle bir çalışmayı kaldırmaz, biliyorum. Sezgin hoca böyle yaparak oluşturmuştur mezkûr eserini. Peki, suratını şekilden şekle sokarak "Yok! Yok işte.." dediğin nüshalar güvenilir değilse, o nüshalardan hareketle oluşturulmuş bir bilgiyi hangi ahlak ve ilim ölçüsüne dayanarak "güvenilir" kabul ettin?
2. Fuat Sezgin hoca hadislerin bize kadar intikal tarzı konusunda vehim ve yalanlar üzerine kurulu istişrak faaliyetinin ipliğini pazara çıkarmak için yazılı kaynak ve sistemli tasnif vakiasını –olması gerektiği gibi– h. I. asrın sonları ile II. asrın başlarına kadar götürürken, ahir ömründe bir nadanın bu çabayı, Hz. Peygamber (s.a.v)'in sünnet ve hadisine çemkirmek için arsızca istismar, hatta tahrif ettiğine şahit olsa ne yapardı acaba? İmam Ahmed'in *Müsned*'ini tahkik ederken bir kısım hadisleri çıkardığı iftiranı duyunca şaşkınlıktan küçük dilini yutan rahmetli Şu'ayb Arnaût hoca gibi "Kezzâb, kezzâb!" mı derdi, yoksa "Bir doktora görünsün; belli ki denge problemi var" deyip geçer miydi, bilemiyorum...

Tarafgir ve hatta "düşmanca" tavrıyla malum ve meşhur Ignaz Goldziher bile "Müellifleri tarafından kıymetli olduklarına, kendilerine has ölçülere göre hükmolunup seçilen hadisler ve binlerce hikemî sözler, bizzat bu müellifler tarafından uzun seyahatler neticesinde toplanmıştır. Buhârî, İslam aleminin her tarafında bin kadar şeyh[2] ile temasa gelmişti..." diyerek "rıhle" vakiasını itirafa mecbur olmuşken, sen hangi tohumun meyvesisin ki, "250 yıl sonra biri çıkıp sözüm ona tek tek gezerek topluyor. Bunun koca bir yalan olduğunu, hadisleri tek tek gezerek toplama rivayetinin koca bir yalan olduğunu; at, eşek, deve sırtında binlerce mil giderek (ki buna "rıhle" denir hadis ilminde) hadis topladıkları iddia edilen insanların, basbayağı bunları masa başında başkalarının yazdığı kitapları bire bir kopya ederek yazdığını geçenlerde kaybettiğimiz Fuat Sezgin hoca *Buhârî'nin Kaynakları* adlı ezber bozan kitabında isbat etmiştir" diyebiliyorsun?

Kendisi artık hayatta değil; Sezgin hocanın konu hakkında söylediklerini ona niyabeten senin gözüne ben sokmuş olayım:

"Buhârî'nin hangi tarihte *Sahîh*'ini telif ettiğini bilmiyoruz. Umumiyetle *at-Târîh al-kabîr*'ini ve muhtelif mevzulara dair küçük hacimli kitaplarını te'lifinden sonra *Sahîh*'iyle meşgul olduğunu tahmin ve bunu on altı senede, kaynaklarını birlikte taşımak suretiyle muhtelif ülkelerdeki seyahatleri esnasında meydana getirdiğini biliyoruz..."[3]

"Talab al-ilm veya talab al-hadis diye İslamî edebiyatta mühim bir şey ifade eden faaliyet sadece hadislerin cem'inden ibaret bulunmayıp diğer taraftan cem' olunmuş veya malum hadislerin rivayet selahiyetini ele geçirmeyi de hedef ediniyordu. Samâ' ve kırâat gibi

tahammül al-ilm'in doğrudan doğruya şeyh ile tilmizin temasını zaruri kılan kaidelerinin yanında, şeyh ile tilmizin birbirlerini görmeden, uzak mesafeler ötesinde birbirlerinden rivayet edebilme imkânını veren icâza, mukâtaba ve sair nevilerin ortaya çıkmış olmasına rağmen, anlaşılıyor ki asırlar boyunca kitapların veya hadislerin rivayetini esas ravisinden almaya karşı gösterilen rağbet asla zayıflamamıştı.”[4]

Şimdi cevap ver arsız hokkabaz! *Buhârî'nin Kaynakları* isimli kitabı okudun mu sen gerçekten? Şayet okuduysan “nerenle” okudun?

“Rihle” ile ilgili olarak bir başka eserinde de Sezgin hoca şunları söyler:

“Hadis ilmine dair kitapların, özellikle de “Tabakātu'l-Muhaddisîn” tarzı eserlerin bize, muhaddislerin, ilim talebi için gerçekleştirdiği meşakkatli yolculuklara (rihle) dair zikrettiği pek çok kıssa, bu yolculukların, olabildiğince fazla kitabın ve hadisin rivayet iznini (icâzet) mümkün en efdal veçhiyle, yani “semâ” ve “kırâat” suretiyle almak amacıyla yapılan “ilim yolculukları” olduğunu anlatmaktadır. Bu haberler “kıssa” formundadır ve yanlış anlamalara yol açmıştır. Bu yanlış anlama, muhaddislerin, İslam aleminin dört bir yanına dağılmış bulunan ravilerin hafızasında bulunan hadisleri ilk defa kitaplarda toplamak zorunda bulunduğu şeklinde olmuştur...”[5]

Bu eserde hususi olarak İmam el-Buhârî'nin rihleleri hakkında söyledikleri ise şöyle: “Hadis öğrenimi faaliyetine, diğer meşhur muhaddislerin yaptığı gibi erken yaşlarda başladı. 16 yaşına geldiğinde hacc için Mekke'ye gitti; Mekke ve Medine ulemasından hadis dinledi. Daha sonra Mısır'a gitti. İlim talebi amacıyla Hadis ilminin önemli merkezlerine yaptığı, 16 yıl süren rihleden sonra, memleketine “meşhur bir alim” olarak döndü...”[6]

Evet, ortada “koca bir yalan” var, bu konuda haklısın. Ama bu, senin yalan ve iftira imalathanesine dönmüş ağızdan çıkan ve tıynetini ele veren iğrenç bir yalan...

II.

“Buhârî'nin *Sahîh*'ine bakalım örnek olarak. Yani “orijinali var mı?” diye sordunuz. Kitabın müellif nüshası yok. Yani Buhârî'nin eliyle yazdığı nüsha yok ortada. (...) Peki, ondan kopyalayanlar olmuş. Fîrabrî[7] nüshası diye bir nüshadan bahsediliyor kaynaklarda, Neseфі nüshası diye bir nüshadan.. Kopya nüsha. Peki Fîrabrî ve Neseфі'nin ondan kopyaladığı kitapların orijinaleri var mı? O da yok. Peki, onlardan kopyalayan daha çok insandan bahsediliyor; peki o kopyalayanların bir tanesinin orijinali var mı? Maalesef o da yok. Peki o yok, o yok, o yok, o yok... Peki nereye kadar yok? Buhârî'den beş yüz yıl yaklaşık sonrasına kadar yok. 1301 ölümlü olan Yûnînî diye bir adam çıkıyor. Diyor ki bize: “Bu, Buhârî'nin topladığı hadisler: *Sahîh*. Böyle bir kitap!.. Buhârî hicrî 256'da vefat etti. Arasında yaklaşık 500 yıl var. Ve 500 yıl sonra biri çıkıyor, “Bu, Buhârî'nin *Sahîh* kitabıdır” diyor. İnanırsanız!..” diyorsun.

Tahminen hicrî VIII. yüzyıla ait olduğunu ve bilinmeyen bir kaynaktan istinsah edildiğini bizzat söylediğin bir nüshayı *Hasan el-Basrî'nin Kader Risalesi* diye bir yığın gevezelikle “müellif nüshası” diye pazarlayacak kadar ilimden ve ahlaktan yoksun biri için *Sahîh-i Buhârî*'nin müellif nüshasının elde mevcut olup olmamasının ne önemi olur ki? Bütün derdi

“meslek icrası” olan ve fakat bunu yaparken dahi üçüncü-beşinci elden çalışmalardan kopyala-yapıştır yapmaktan başka hüneri olmayan sen, *Buhârî* nüshaları hakkında önündeki nota bakarak konuşurken dahi kirli bir cehalet saçıyorsun.

el-Yûnînî'ye (701/1302) gelene kadar hiçbir *Buhârî* nüshasının mevcut olmadığı yalanı, “yalan sahnesi”ne dönmüş yüzüne yakışsa da, hakikatle bağdaşmıyor. Ben yine senin profesyonel hokkabazlığına aldanabilecekler için meseleyi özetleyeyim:

Sahîh-i Buhârî—diğer pek çok eser için de bahis konusu olduğu gibi— bize kadar üç farklı yoldan gelmiştir:

1. Eserin rivayetlerinin yazmaları:

A. Ebû Zeyd el-Mervezî'nin (371/981) İmam el-Buhârî'nin birinci kuşak talebesi el-Firebrî'den (320/932) bizzat dinleyerek oluşturduğu, modern tekniklerle 380-391/980-1000 yıllarına tarihlenen nâkıs bir nüsha el'an mevcuttur.[8]

B. Yine el-Firebrî'ye ait nüshayı bizzat el-Firebrî'den alan 3 ravisinden dinleyerek ve nüsha farklılıklarını belirterek nakletmiş olan Ebû Zerr el-Herevî'ye (434/1042) ait nüsha, İbnu's-Seken, el-Asîlî, es-Sicilmâsî, en-Nefzâvî, İbn Manzûr, es-Sıkillî, es-Sadefî... rivayetleri olarak parça parça da olsa günümüze ulaşmıştır.[9]

C. el-Firebrî'nin bir diğer ravisi Ebû Muhammed es-Serahsî'ye (381/991) ait nüsha İstanbul'dadır.[10]

Bunlar dışında dünyanın çeşitli kütüphanelerinde varlığı tesbit edilmiş bulunan 492/1098, 507/1113, 534/1139, 551/1156, 556/1160, 571/1175, 576/1180, 591/1194, 593/1196 tarihli nüshalar malumdur.[11]

2. *Sahîh* üzerine yapılmış çok çeşitli çalışmalar

A. *Sahîh*'i bizzat el-Buhârî'den alan en-Nesefî ve el-Firebrî'ye talebelik etmiş olan el-Hattâbî'nin (388/998) ilk *Buhârî* şerhi olan *A'lâmu'l-Hadîs*'i elimizde.

B. ed-Dârekutnî'nin (385/995) *et-Tetebbu' ve'l-İlzâmâtı*, el-Hâkim en-Nîsâbûrî'nin (405/1014) *el-Medhal*'i, Abdülganî b. Sa'îd'in (409/1018) *Keşfu'l-Evhâm*'ı ve Ebû Ali el-Ğassânî'nin *Takyîdu'l-Mühmel*'i;

C. el-Hâkimu'l-Kebîr (378/988), el-Hattâbî, ed-Dâvudî (402/1011), İbnu't-Temîmî (?), İbnu's-Sâbûnî (1031) ve İbn Ebî Sufre (435/1043) tarafından *Sahîh-i Buhârî* üzerine yazılmış erken dönem şerhleri.

D. *Sahîhân* (el-Buhârî ve Müslim) hadislerini tekrarlarını atarak bir araya toplamak amacıyla el-Cevzakî (388/998), İbn Şahtîr (402/1011), İbnu'l-Karrâb (414/1023), el-Berkanî (425/1033), Ebû Müslim el-Buhârî (468/1075), İbn Futûh el-Humeydî (488/1095), en-Nu'mânî (488/1095), el-Beğavî (516/1122), İbnu'l-Haddâd (517/1123), el-Murrî (536/1141), İbn Hübeyre (560/1164), Abdülhakk el-İşbilî (581/1185), Ömer b. Bedr el-Mevsilî (588/1192) ve İbn Ebî Hucce (642/1244) tarafından yapılan “Cem” çalışmaları

E. el-Aynî (855/1451) ve İbn Hacer'e (852/1448) gelene kadar kaleme alınmış 30'dan fazla şerh, 10'dan fazla kısmî şerh/hâşiye, 10 civarında müşkilini beyan, en az 5 adet seçme

çalışması, en az 5 adet teracim ve “sülâsiyât” şerhi, en az 7 adet ricâl tanıtımı, en az 5 ihtisar çalışması.

F. el-İsmâ’îlî (371/981), el-Ğıtrîfî (377/987), ed-Dabbî (378/988), İbn Merdûye (410/1019), Ebû Nu’aym (430/1038) ve el-Berkânî’nin (425/1033) *Sahîh-i Buhârî* üzerine;

G. İbnu’l-Ahrem (344/955), el-Mâsercîsî (365/975), el-Berkânî, İbn Mencûye (428/1036), Ebû Zerr el-Herevî (431/1039), el-Hallâl (439/1047), el-Mîlencî’nin (486/1093) *Sahîhân* üzerine yazdığı “Müstahrec”ler.

H. Ebû Zerr el-Herevî ile el-Hâkimu’n-Nîsâbûrî’nin *Sahîhân* üzerine yazdığı “Müstedrek”ler...

Evet, bütün bunlar tarih boyunca *Sahîh-i Buhârî* üzerine yapılmış –pek çoğu da basılmış– çalışmalar olarak bu eserin “tevatüren nakledildiği” gerçeğini haykırıp dururken, tek bir yazma nüshanın bulunmayışını diline dolamak neyin çabasıdır? Bugün elimizde bulunan *Sahîh-i Buhârî* nüshalarının güvenilmez olduğunu söylemeye çalışıyorsan, buna senin çapın da gücün de yetmez.

3. Hıfz

Sadece *Sahîh-i Buhârî*’nin değil, diğer hadis musannefatının da –tıpkı Kur’an gibi– “ezberlenerek” nesilden nesile aktarıldığı, bu sahayla iştilal edenlerin malumudur. Hadis tarihiyle veya genel olarak İslamî ilimlerin tarihiyle ilgili herhangi bir kaynakta konuyla ilgili mebzul miktarda bilgi bulmak için ilave bir çabaya dahi gerek yoktur. Esasen başka herhangi bir kültürde kolay kolay göremeyeceğimiz şifahî rivayet melekesi, daha isabetli bir tabirle “hıfzederek muhafaza etme” hassasiyeti, bundan önceki 2 maddede kısaca zikrettiğim eserlerin nakil tarzından tamamen bağımsız/kopuk değildir.[12] Adı geçen eserlerin müelliflerinin istisnasız hepsi, *Sahîh-i Buhârî* üzerine çalışma yaparken “buluntu” nüshalardan[13] değil, sened zinciriyle kendilerini İmam el-Buhârî’ye bağlayan, hoca-talebe ilişkisi içinde aldıkları nüshalar üzerinden yürütmüşlerdir çalışmalarını. Elde mevcut herhangi bir şerhin giriş kısmına bakmakla bile bu husus kolayca teyit edilebilir.

İşbu şifahî rivayetlerin, İmam el-Buhârî’den itibaren ulaştığı tevatür dolayısıyla ki, elde hiçbir yazılı nüsha bulunmasaydı bile, bugün *Sahîh-i Buhârî* adıyla tedavülde bulunan eserin İmam el-Buhârî’ye aidiyeti konusunda en küçük bir şüphe duymayacaktık.

Anlayacağın hokkabaz efendi, el-Buhârî’den yaklaşık 500 yıl sonra el-Yûnînî’nin elinde gördüğümüz *Sahîh-i Buhârî* nüshası hüdayi nabit ortaya çıkmadı. Kendisini İmam el-Buhârî’ye bağlayan o sened zincirleri olmasaydı bu ümmetin uleması el-Yûnînî’ye Mustafa İslamoğlu muamelesi yapardı!..

el-Yûnînî hakkında hafız ez-Zehebî diyor ki: “(...) Kendisinden çok istifade ettiğimiz hocamız. (...) Baalbek ve Dimaşk’ta kendisinden çok ilim/rivayet aldım. (...) *Sahîh-i Buhârî*’yi istinsah ve tahrir etti. İstinsah ettiği nüshayı aslıyla 1 senede mukabele ettiğini ve 11 kere dinlettiğini bana söylemişti...”[14]

ez-Zehebî'nin bir başka eserinde de şu bilgileri buluyoruz: "(...) es-*Sahîh*'i İbnu'z-Zebîdî'den dinledi. Bu zat bu eseri rivayet eden en âlicenap kişiydi. İbnu's-Sabbâh, Mükrem, İbnu'l-Lettî, el-Erbilî, Abdülvâhid b. Ebi'l-Madâ', Ca'fer el-Ma'medânî, İbnu'l-Mukayyir, İbnu'r-Ravvâc, İbnu'l-Cümezyî ve daha birçok kimseden de dinledi. Ebû Ali İbnu'l-Cevâlikî ve bir grup alim Bağdat'tan, Mahmûd b. Mende ve bir grup alim Esbehan'dan, Ebu'l-Hattâb b. Dihye ve bir grup alim Mısır'dan kendisine icazet verdi. (...) es-*Sahîh*'i kopya etti, pek çok nüsha üzerinden kontrolünü gerçekleştirdi ve birçok defa aslıyla mukabele etti. Sonra o nüshayı İbn Mâlik'e[15] okudu..."[16]

İslamî rivayet sisteminde her bir eser, sahibinden itibaren bir sonraki nesle bir yandan imlâ, semâ', kırâat, arz vd. usullerle aktarılırken, aynı zamanda mukabele edilmiş kopya nüshalar da oluşuyordu. *Sahîh-i Buhârî* de aynı şekilde musannıfından itibaren el-Yûnînî'ye gelene kadar zaten hoca-talebe ilişkisi içinde ve icazet sistemiyle aktarılmıştır. Bu aktarım hem eserin bu iş için akdedilen özel meclislerde okunması hem de her bir aşamasında asıl nüsha ile istinsah edilen nüshanın mukabele edilmesi suretiyle gerçekleşmiştir.

Bu söylediklerim aynen el-Yûnînî'nin mesaisi için de geçerlidir. Acaba el-Yûnînî o meşhur çalışmayı hangi nüshaları esas alarak gerçekleştirmişti?

Şu nüshaları:

- Ebû Zerr el-Herevî (434/1043) nüshası: el-Firebrî'ye üç ayrı raviyle (el-Müstemlî, es-Serahsî, el-Küşmîhenî) bağlanan bu nüsha el-Yûnînî'ye, Abdülcelîl (459/1067) tarikiyle İbn Hutay'e (560/1164) üzerinden ulaşmaktadır. Türkiye ve Fas'ta tesbit edilmiş kopyaları mevcuttur.
- el-Asîlî (392/1002) nüshası: el-Firebrî'ye iki ayrı ravi (el-Cürcânî ve el-Mervezî) üzerinden bağlanan ve meşhur Mâlikî fakih ve muhaddisi İbn Abdilberr (463/1070) tarafından nakledilmiş olan nüshadır.
- İbn Asâkir (571/1175) nüshası: 80 cilt halinde basılmış bulunan[17] ünlü *Târîhu Medîneti Dimaşk* isimli eserin müellifi olan İbn Asâkir'in bu nüshası, el-Firebrî'ye, el-Küşmîhenî ve İbn Şebbûye üzerinden ulaşmaktadır.
- es-Sem'ânî (602/1205) nüshası: "Ebu'l-Vakt" diye bilinen hadis hafızı Abdülevvel b. Îsâ el-Herevî'nin es-Serahsî üzerinden el-Firebrî'ye ulaşan senediyle naklettiği bu nüsha, *el-Ensâb* başta olmak üzere birçok meşhur eserin sahibi es-Sem'ânî tarafından Ebu'l-Vakt'a okunmak suretiyle oluşturulmuştur.[18]

Şunu da eklemiş olayım: *Sahîh-i Buhârî* nüshaları arasında karşılaştırma çalışması yapmak el-Yûnînî'ye mahsus değildir. es-Sâğânî (650/1252) gibi el-Yûnînî'den önce bu çalışmaları yapanlar olduğu gibi, es-Sehârenpûrî (1297/1880) gibi ondan sonra da yapanlar olmuştur.

Bütün bunlar senin için bir şey ifade ediyor mu bay hokkabaz?

III.

"Ondan[19] onlarca yıl sonra iki kişi daha çıkıyor mesela. Aynî diye biri Buhârî'nin *Sahîh*'ini şerh ettiğini söylüyor; "Bu da Buhârî'nin kitabı" diyor. Yine İbn Hacer el-Askalânî diye biri, *Fethu'l-Bârî* diye bir şerh yazıyor Buhârî'nin kitabına. "Bu da Buhârî" diyor. Ve biz

üçünü[20] yan yana koyuyoruz; ama arasında tonlarca fark buluyoruz. Dolayısıyla hangisi Buhârî'nin kitabı?" diyorsun ya;

el-Yûnînî'den "onlarca yıl sonra"[21] ortaya çıktığını söylediğin el-Aynî ve İbn Hacer'den önce *Sahîh-i Buhârî* üzerine –bir kısmını yukarıda özetle ifade ettiğim– düzinelerce çalışma yapıldığı ve bunların önemli bir bölümü de matbu olduğu halde, arada kocaman bir boşluk varmış gibi konuşman hem cehalet hem hıyanet.. Ama ben burada başka bir nokta üzerinde duracağım: Şu "tonlarca fark" meselesi!

Şimdi cevap ver hokkabaz:

1. el-Yûnînî ile İbn Hacer ve el-Aynî arasında "buluyoruz" dediğin o "tonlarca fark" nedir? Buna dair birkaç, evet sadece "birkaç" örnek ver ki, pişkince söylediğin yalanlara kanan insanlara "Evet, bu üç metnin üçü de el-Buhârî'ye ait olamaz" dedirtecek kadar birbirini nakzetsin!
2. İbn Hacer *Fethu'l-Bârî*'yi telif ederken *Sahîh-i Buhârî* metnin ihtiva ettiği hadisleri bablara bütün olarak koymak yerine, üstünde duracağı kelimeleri/cümleleri şerhine parça parça almıştı. Günümüzde mevcut baskılarda ise Buhârî hadislerini her babda kâmilten buluyoruz. Sen hangi baskıyı esas aldın "İbn Hacer'in esas aldığı Buhârî metni budur" derken? Ve niçin o baskı?
3. İbn Hacer ve el-Aynî gibi şarihlerin mufassal şerhleri de, konu hakkında özel olarak kaleme alınmış –İbn Abdilhâdî'nin *el-İhtilâf Beyne Ruvâti'l-Buhârî*'si gibi– monografiler de elimizde.[22]
4. İbn Hacer ve el-Aynî'nin şerhlerini –üstelik de el-Yûnînî edisyonu ile karşılaştırmalı şekilde!!– eline alıp incelemiş numarası yaparak sokaktaki insanı kandırman mümkün olabilir. Senin böyle numaralarda ne kadar usta olduğunu biliyorum. Onun için mesela "esas aldıkları rivayet aynı (Ebû Zerr el-Herevî rivayeti) olduğu halde neden "hasılı tahsil" pahasına bu iki şerhi karşılaştırdın da, mesela en-Nesefî rivayetini esas alan el-Kastallânî şerhini bahse konu etmedin" diye bir soruya muhatap olsan, eminim ki o meşhur kıvraklığıyla bunun da altından kalkarsın sen!!
5. Hazır bu kopyayı da vermişken şöyle sorayım o zaman: el-Aynî veya İbn Hacer şerhiyle el-Kastallânî şerhi arasında, *Sahîh-i Buhârî*'nin eldeki nüshalarının mevsukiyetini ciddi biçimde zedeleyecek birkaç örnek ver de, kamuoyu senin arsız bir sahtekâr olmadığını görsün!

IV.

"Ahmed b. Hanbel'in *Müsned*'i on yedinci yüzyılda, on yedinci yüzyılın son çeyreğinde ortaya çıkıncaya kadar, hicrî 241 yılında vefat etmiş olan Ahmed b. Hanbel'in *Müsned*'i yok ortada! Yani o öldükten ne kadar sonra diyelim, yaklaşık 900-1000 yıl sonra önümüze bir kitap çıkarıyorlar; "Bu Ahmed b. Hanbel'in *Müsned*'idir" diyorlar. İnanırsanız" diyorsun.

Geri zekâlı bir insan dahi, mahcup olmamak için, konu hakkında ağzını açmadan önce gidip literatüre şöyle bir bakar. Ama senin ar damarın çürümüş olduğu için mahcup olamıyorsun, utanamıyorsun.

İmam Ahmed'in *Müsne'd*i ile ilgili söyleyeceklerim de *Sahîh-i Buhârî* hakkında söylediklerimden farklı olmayacak. Bu eserin de bize kadar nakli 3 şekilde olmuştur: Yazma metinler, üzerine yapılan çalışmalar ve hafıza.

1. Yazma metinler.

XVII. yüzyılın son çeyreğinde ortaya çıktığını söylediğin *Müsne'd*'in, 6/12, 7/13, 8/14, 9/15, 10/16. asırlara ait yazma nüshaları el'an çeşitli kütüphanelerde mevcut.[23]

2. Üzerine yapılan çalışmalar.

---

* *Müsne'd*'deki hadisleri alfabetik sıraya koyarak zikreden bir eser ile, muhtevalarına göre bablara dağıtıldığı bir çalışmanın yazmaları Sezgin hoca tarafından zikredilmiştir.[24]

* Bir diğer "tebvîb" çalışmasının yazması Tübingen'dedir.[25]

* Nûruddîn el-Heysemî (807/1405) *Müsne'd*'de bulunup da *Kütüb-i Sitte*'de bulunmayan hadisleri (zevâid) *Gâyetu'l-Maksad* isimli eserinde toplamıştır. ("el-Heysemî" adını iyi biliyorsun. *Üç Muhammed* adlı o ucube kitapta bu hadis hafızının –bilahare burada zikrettiğim eserini de ihtiva eden ve "zevâid" edebiyatının en muhteşem örneğini oluşturan *Mecma'u'z-Zevâid* isimli muhalled eserini, "rivayet adına eline geçen her şeyi içine alan" diye nitelendirmiştin. Ta o zaman ettiğin lafların adamı olmadığını görmüş, uyarmıştım seni; hatırlıyorsun değil mi?..)

* İbn Hacer el-Askalânî, *Müsne'd*'deki hadisler üzerine "etrâf" çalışması yapmış, yani bu eserdeki hadislerin metinlerini ilk kelimelerini esas alarak alfabetik sıraya koymuştur.[26]

Bunlar dışında matbu eserler arasında İbnu'l-Cevzî'nin (597/1201) *Câmi'u'l-Mesânîd*'i[27] ile İbn Kesîr'in (774/1373) *Câmi'u'l-Mesânîd ve's-Süneni*'i[28] de *Müsne'd*'in muhtevalarını aktaran eserler arasında ilk akla gelenlerdir. Her iki müellif de anılan eserlerinde muhtevalarını aktardıkları temel kaynakları, müelliflerine varan sened zincirleriyle almışlardır. Söz konusu senedler eserlerin baş taraflarında mezkûrdur.

V.

"Hadisler hadis kitabına girinceye kadar başına gelen, pişmiş tavuğun başına gelmemiş. (...) Siyasî, sosyal, ekonomik, dinsel, kabilevî nedenlerle hadisler yamuluyor yolda gelirken..." diye başlayıp devam eden herzeleri yemek için kendine sordurduğun "Hadis kitaplarının orijinali elimizde var mı? En eski nüshalar hangi tarihlere aittir?" sorusuna suratını bin bir şekle sokarak verdiği cevaptan da hemen anlaşılacağı gibi, senin derdin hadis kitaplarının orijinal nüshaları falan değil; sıkıntın hadislerin bizzat kendisi!

Hadis/sünnet konusundaki karın ağrın müzmin bir maraz haline dönüştüğü için sen, o meş'um ağzını her açtığında utanç verici biçimde biraz daha batacaksın "hızlân" bataklığına ve çırpındıkça daha da gömüleceksin, ta ki helak olup gidene kadar.

Benim derdim, önce mahkeme-i kübraya "münker karşısında susmuş insan" olarak çıkmamak; ikinci olarak da senin zehirli ağzına düşmek üzere olanlardan velev bir kişiye olsun senin gerçek yüzünü gösterebilmek. Onun için uzun bir cevap verme ihtiyacı

hissettim.

Yoksa salt “akademik/entelektüel saik”le bir kimse böyle bir soru sorsa ya da kendisine sorulan soruya cevap arasa, sadece takdir edilir. Ve dahi insafa davet etmek için de sorulur: Dünya üzerinde 1000-1200 sene öncesinden günümüze salimen gelmiş kaç yazma eser gösterilebilir?..

Vesselâmu alâ menittebe’a'l-hüdâ...

Yazmalardan Birkaç Örnek

□

*Sahîh-i Buhârî*nin Alphonse Mingana koleksiyonundaki el-Mervezî nüshasının ilk sayfası.

□

Alphonse Mingana koleksiyonundaki el-Mervezî nüshasının iç sayfalarından bir örnek.

□

Alphonse Mingana koleksiyonundaki el-Mervezî nüshasının son sayfası.

□

*Sahîh-i Buhârî*nin VI. cüzünün Milli Kütüphane-1123’de kayıtlı nüshasının ilk sayfası.

□

Aynı nüshanın son sayfası. Soldaki son sayfanın köşesine Şemsuddîn Ebû Abdillâh Muhammed b. Abdiddâim’in (775/1374) kırâat, orada bulunanların da semâ’ ettiği kaydı düşülmüş. Bu kayıt *Sahîh-i Buhârî*nin diğer cüzlerine ait nüshalarda da var.

□

Müsned’in ilk cüzünün, (Fezullah Efendi) bir nüshasının semâ’ kayıtlarının bulunduğu ilk sayfası. En üstte bu cüzün İbnu’n-Neccâr’ye (690/1291) okunduğu kayıtlı. Bu zat meşhur müsnid Fahrüddîn Ebu’l-Hasen Ali b. Ahmed es-Sâlihî el-Hanbelî’dir. Sayfanın alt tarafındaki kayıta bu cildin 656/1258 yılında semâ’ edildiği, mecliste kırâatın Şemsuddîn Muhammed b. Abdirrahîm b. Abdilvâhid (688/1289) tarafından yapıldığı, en altında ise bu nüshanın Abdurrahman b. Muhammed b. Ahmed el-Makdisî (682/1283) tarafından tashih edildiği belirtiliyor.

□

*Müsned*deki, “Aşere-i Mübeşşere” ve “Ehl-i Beyt” rivayetlerini muhtevi cüzün Fezullah Efendi-514 ‘deki nüshasının ilk sayfası.

□

Bitirirken iğneyi kendimize batıralım:

Burada fotoğrafını verdiğim yazmalar düzinelercesi arasından rastgele aldığım örneklerdir. Türkiye'deki yazma eser

□ Aynı cüzün VIII/XIV, IX/XV ve X/XVI. asırları ait semâ' kayıtları.

□ Nûruddîn el-Heysemî'nin *Ğâyetu'l-Maksad*'ının ikinci kısmının Feyzullah Efendi-515'deki nüshası.

□ *Ğâyetu'l-Maksad*'ın ferağ kaydı. Yıl: 779/1378. Yan tarafta bizzat müellifine okunmak suretiyle müellif aslıyla mukabelesinin yapıldığı belirtiliyor.

□ *Müsned*'in Feyzullah Efendi-518'deki bir diğer cüzü. Sağdaki sayfada yer alan semâ' kaydı, nüshanın kıraat edildiği meclislerin sonuncusunun h. 590'lı yıllarda akdedildiğini söylüyor. Soldaki sayfada ise bir başka meclisin 668/1270 yılında tamamlandığı kayıtlı.

kütüphanelerinde titiz bir fihristleme çalışmasının henüz tam olarak yapılamadığını biliyoruz. Kültür Bakanlığı'ndan vakit geçirmeden bu hayatî alana el atmasını bekliyoruz.

Böyle bir çalışmanın gerçekleşmesi halinde pek çok eserin varlığının gün yüzüne çıkacağı kesindir. Aynı durum şu veya bu oranda dünyadaki İslamî yazmaların bulunduğu pek çok kütüphane için de geçerlidir.

Bir yandan bu gerçek, diğer yandan da Muhammed Zâhid el-Kevserî, Şu'ayb el-Arnaût, Fuat Sezgin vb. gibi yazma eserler alanında vukufiyet kesbetmiş mütehasıslar yetiştirme konusundaki aymazlığımız Mustafa İslamoğlu gibi tiplerin tahrifat ve tahribatına zemin oluşturuyor ne yazık ki...

Ebubekir Sifil – 30 Temmuz 2018

Kaynakça/Dipnotlar

[1] <https://www.youtube.com/watch?v=psY4-Q7xB0U>

[2] Hadis terminolojisinde “şeyh”, kendisinden hadis alınan ravi hakkında kullanılan (bir nevi “hoca” anlamında) bir tabirdir.

[3] Sezgin, *Buhârî'nin Kaynakları*, 169.

[4] Sezgin, *a.g.e.*, 32.

[5] Sezgin, *Târîhu't-Turâs*, I/2, 136.

---

[6] Sezgin, *Târîhu't-Turâs*, I/2, 221.

---

[7] Bu nisbeyi de “Fîrabrî” şeklinde –birinci “i”yi uzatarak– telaffuz ediyorsun; yanlış! Doğrusu “Firebrî” olacak.[8] Alphonse Mingana'nın (1973) şahsî kütüphanesinde mahfuz bulunan bu nüshanın durumu ve hususiyetleri için bkz. Abdülvahap Özsoy, *Buhârî Nüshaları ve Nüsha Farklılıkları*, 156 vd.

---

[9] Muhammed el-Menûnî, “Sahîhu'l-Buhârî fi'd-Dirâsâti'l-Mağribiyye”, *Mecelletu Da'veti'l-Hakk*, I, 511 vd. el-Menûnî adı geçen makalesinde şu veya bu oranda günümüze ulaşmış bulunan 11 nüsha hakkında bilgi vermektedir. Ayrıca bkz. Cum'a Fethî Abdülhalîm, *Rivâyâtu'l-Câmi'i's-Sahîh*, 374 vd.;

---

[10] Sezgin, *Buhârî'nin Kaynakları*, 190.

---

[11] Abdülvahap Özsoy, *Buhârî Nüshaları ve Nüsha Farklılıklarının Mahiyeti Üzerine*, 156.

---

[12] İslamî rivayet kültüründe ezberin yeri/önemi ve hafızasıyla isimlerle ilgili anekdotlar için bkz. İbn Hilâl el-Askerî, *el-Hass alâ Talebi'l-İlm*; el-Hatîbu'l-Bağdâdî, *el-Hass alâ Hıfzi'l-Hadîs*; İbnu'l-Cevzî, *el-Hass alâ Hıfzi'l-İlm...*

---

[13] Hadis tarihinde “vicâde” denilen buluntu nüshalardan rivayetin pek tensip ve tenezzül edilen bir şey olmadığı yine ehlinin malumudur. Vicâde'lerden yapılan nakillerin makbuliyeti için belli şartlar bulunmalıdır. Konunun detayları için Usul-i Hadis kaynaklarına başvurulmalıdır.

---

[14] ez-Zehebî, *el-Mu'cemu'l-Kebîr*, II, 40.

---

[15] *Elfiye* sahibi meşhur Nahiv alimi.

---

[16] ez-Zehebî, *Zeylu Târîhi'l-İslâm*, 18.

---

[17] Ömer b. Ğarâme el-Amravî tahkikiyle, Dâru'l-Fikr, Beyrut-1415/1995.

---

[18] Bkz. Arafat Aydın-Ali Albayrak, “Sahîh-i Buhârî Nüshalarına Dair Yani Bulgular: Bulak Baskısı, Yûnînî Yazmaları ve Abdullah b. Sâlim el-Basrî Nüshası”, *İslâm Araştırmaları Dergisi*, sayı: 35, yıl: 20169-10; el-Kastallânî, *İrşâdu's-Sârî*, I, 40; el-Kettânî, *er-Risâletu'l-Müstetrafe*, 25 vd.

---

[19] el-Yûnînî'den.

---

[20] el-Yûnînî nüshası ile el-Aynî ve İbn Hacer şerhleri.

---

[21] Aslında yaklaşık bir buçuk asır sonra!

---

[22] Ebû Mes'ûd ed-Dimaşkî'nin *Etrâfu's-Sahîhayn*'da ve Ebû Ali el-Ğassânî'nin *Takyîdu'l-Mühmel*'in sonunda yatığı gibi, farklı maksatlarla kaleme alındıkları halde nüsha ihtilaflarına da değinen eserler de mevcuttur.

---

[23] Sezgin, *Târîhu't-Turâs*, I/2, 220-1.

---

[24] Sezgin, *a.g.e.*, I/2, 221.

---

[25] Brockelmann, *Târîhu'l-Edebi'l-Arabî*, III, 311.

---

[26] *İtrâfu'l-Müsni'di'l-Mu'telî* adını verdiği bu çalışma da matbudur.

---

[27] İmam Ahmed'in *Müsned*'i, *Sahîhân* ve *Sünen-i Tirmizî*'deki hadislerin, sahabî ravilerinin alfabetik sırasına göre dizilmesiyle oluşturulmuştur; 8 cilt halinde matbudur.

---

[28] Ahmed b. Hanbel, Ebû Ya'lâ ve el-Bezzâr'ın *Müsned*'leri, *Kütüb-i Sitte* ve et-Taberânî'nin iki *Mu'cem*'indeki hadislerin sahabî ravilerinin alfabetik dizilimine göre zikredildiği bu eser de 37 cilt halinde basılmıştır. İbn Kesîr'in ömrü vefa etmediği için tamamlayamadığı Ebû Hureyre (r.a) müsnedlerinin bir kısmı da bu baskıda Abdüsselâm b. Muhammed Allûş tarafından eserin sonuna ilave edilmiştir.

Kaynak: <https://ebubekirsifil.com/s/mustafa-islamoglu/patentli-yananlar-serisi/>